

Utenrikskomiteens medlemmer
Stortinget

05.02.2009

Framtiden i våre henders innspill til Stortingsmelding nr. 10 2008-09 om næringslivets samfunnsansvar

Vi takker for anledningen til å gi vårt høringsinnspill til denne meldingen, og vil først rose Regjeringen for å ha laget en oversiktlig, lettlest og grundig medling. Vi mener likevel at denne meldingen må gjøres bedre ut fra en felles målsetting om at norsk næringsliv må bidra kraftfullt til bedre et miljø, til sosial utvikling og bedre faglige rettigheter for arbeidere i utviklingsland.

Det overordnede perspektivet i meldingen preges av for mye vekt på frivillighet. I kapittel 1,5 sies det at regjeringen har tre handlingsrom mht samfunnsansvar. 1) Samfunnsansvar i egne virksomheter, 2) å uttrykke forventninger til norske bedrifter og 3) å utforme og påvirke rammebetingelsene for bedrifters samfunnsansvar nasjonalt og internasjonalt. Av disse mener vi det siste er det klart viktigste, men her er dessverre meldingen for svak.

I kapittel 1,5 står følgende:

“Bedriftene har en klar egeninteresse i å opptre samfunnsansvarlig”. Deretter viser man til at forbrukere og kunder, investorer og media alle bidrar til at det er slik. Dette er unyansert. Faktum er at det er for få forbrukere som etterspør etikk (regjeringen selv har fremdeles et langt stykke å gå), og det er for få investorer som er opptatt av etikk. Det er også for få medier som jobber for å avsløre bedriftene, og mediene vil uansett være avhengige av at slike saker anses som “godt stoff”. Det er med andre ord ikke slik at det å forfølge egeninteresse i seg selv bidrar til økt samfunnsansvar. For å komme dit er det viktig å forsterke denne meldingen på flere punkter.

Videre i samme kapittel: “Regjeringen mener at økonomisk engasjement i utviklingsland er positivt fordi det bidrar til verdiskaping og kan fremme politisk og sosial utvikling.” Det vises ikke til dokumentasjon som bekrefter dette, snarere gir Stortingsmeldingen klare indikasjoner på at det motsatte like gjerne kan være tilfellet: Kapittel 4 innledes med et sitat fra Jannik Lindbæk, tidl. styreleder i Statoil “Kontroll og oppfølging er det eneste som kan sikre at det som skulle skape vekst ikke ender i katastrofe” (figur 4.1). I kapittel 7.2 nevnes ILO som sier at fruktene av globaliseringen “i liten utstrekning har kommet de fattige til gode”. De sier også at dette blant annet skyldes at globalisering i mange land “ikke har bidratt til å skape nye arbeidsplasser”

Vi har derfor følgende forslag til tiltak og formuleringer:

Kapittel 2.3 Offentlig sektor som innkjøper

Tilleggspunkt

- Innkjøpere i offentlig sektor skal stille krav til leverandører om overholdelse av grunnleggende menneskerettigheter og ILOs kjernekonvensjoner.

Begrunnelse: Staten må være ledende på å ta samfunnsansvar og å hindre at offentlige midler bidrar til underminere arbeidernes rettigheter og brudd på

Framtiden
i våre hender

menneskerettighetene. En frivillig veileder på området er positivt, men langt fra tilstrekkelig, for at offentlige innkjøp i alle offentlige institusjoner skjer i henhold til etiske krav.

Kapittel 3.2 Næringslivets ansvar på viktige områder:

Tilleggspunkt

- Regjeringen må anmode norske selskaper å betale en pris for varer som muliggjør at arbeiderne gis en levelønn og iverksette tiltak for at denne merprisen faktisk omsettes i en høyere lønn.

Begrunnelse: I svært mange produsentland er den lovbestemte minstelønnen langt under det nivå som muliggjør en anstendig levestandard og livskvalitet, jmf. FNs menneskerettigheter, art 7. om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter.

Kapittel 3.4. Samfunnsansvar i leveransekjeden

Tilleggspunkt 1:

- Regjeringen oppfordrer alle norske bedrifter til å offentliggjøre sine leverandørlistene.

Begrunnelse: Slik informasjon vil gjøre det langt enklere for forbrukere, organisasjoner og journalister å påse at sosiale og miljømessige krav blir oppfylt. Slik åpenhet vil øke troverdigheten til selskaper som ønsker å vise samfunnsansvar.

Tilleggspunkt 2:

- Regjeringen anmoder norske selskaper om å redusere antall underleverandører til et nivå som muliggjør innsikt i og effektiv kontroll av etiske krav, og til å opprette langsiktige stabile avtaler med underleverandører.

Begrunnelse: Langsiktige leveranseavtaler er avgjørende for stabilitet og forutsigbarhet i forholdet mellom leverandør og oppdragsgiver. Et stort antall underleverandører i kombinasjon med kortsiktige leveranser gjør det vanskelig å holde oversikt over i hvilken grad krav overholdes. Det gjør det også vanskelig for leverandørene å oppfylle krav fra ulike innkjøpere, og å drive med langsiktig opplæring og kapasitetsbygging.

Kapittel 3.5 Investeringer og kapitalforvaltning

Tilleggspunkt 1:

- Regjeringen vil stille krav om at alle offentlige og private kapitalforvaltere offentliggjør hvilke etiske og miljømessige hensyn de tar i sine investeringsstrategier.

Begrunnelse: Kapitalforvaltere har som eiere en viktig rolle med å stille krav. Dersom de offentliggjør sine etiske retningslinjer vil de også kunne måles på om de når sine mål.

Tilleggspunkt 2:

- Myndighetene vil innføre en godkjenningsordning for samfunnsansvarlige og grønne fond. Fondene som oppfyller gitte minstestandarder bør gies skattefordeler i form av halv skatt på avkastningen.

Begrunnelse: Dette ville gi økte investeringer til grønne og særlige etiske selskaper, og det ville skjerpet kvaliteten på fondene som tilbys. Nederland har en slik ordning med skattefordeler på etiske investeringer.

Kapittel 8.3 Rapportering om samfunnsansvar

Tilleggspunkt:

- Norske myndigheter vil gjennom Regnskapsloven stille krav til de største regnskapspliktige foretakene om at de implementerer etiske retningslinjer som

tar utgangspunkt i FNs konvensjoner for menneskerettigheter og ILOs kjernekonvensjoner. I tillegg bør retningslinjene inneholde klausuler som sikrer at de skal gjelde for hele leverandørkjeden.

Begrunnelse: Forslaget om en opplysningsplikt slik det er foreslått av regjeringen er et positivt steg. I praksis kan det likevel ha liten verdi, for eksempel dersom selskaper opplyser om at de ikke har slike retningslinjer. Et slikt krav vil også sikre at man følger visse minstestandarder for rapportering.

Kapittel 8.4 Klage- og overvåkingsmekanismer

Tilleggs punkt:

- Regjeringen vil etablere en egen enhet (ombud) som skal ha som mandat å overvåke og kontrollere norske selskapers opptreden i utlandet målt opp mot etiske normer som det er bred enighet om i Norge (for eksempel kan Statens Pensjonsfond Utlands retningslinjer utgjøre en basis for mandatet). De skal offentliggjøre alle sine vurderinger, og vil gi uttalelser i forhold til normene i de sakene som de har vurdert. Ombudet skal også kunne anbefale at saken videresendes til OECDs kontaktpunkt for nærmere vurdering. Dette organet skal tilføres betydelig kompetanse og økonomiske ressurser.

Begrunnelse: En slik ordning vil gi en mer objektiv og åpen prosess i forhold til hvordan informasjon om enkeltstående selskaper og enkelttilfeller skal forstås og vurderes. Medier og frivillige organisasjoner gjør et grundig arbeid rundt avsløringer. Likevel er bedriftene i mange tilfeller ikke interessert i, eller de gies ikke anledning til å forsvare seg mot anklager. Dette kan bidra til at de ikke er interessert i å gjøre noe for å rette opp forholdene. Vi mener også at det er viktig å bidra til å bringe samfunnsansvaret inn i en fase hvor det ikke bare skal være risikoen for negativ medieomtale som driver etikkarbeidet.

Vi ønsker komiteen lykke til med behandlingen av denne Stortingsmeldingen, og vi håper dere vil bidra til at den blir et viktig verktøy for å sørge for raske og nødvendige endringer i utviklingsland gjennom positive investeringer fra norske bedrifter.

Vennlig hilsen
Framtiden i våre hender

Arild Hermstad
leder

sign.

Carin Leffler
fagrådgiver